

Y CYNGOR DYDD IAU, 2 MAWRTH 2017

Yn bresennol: Y Cynghorydd Eric Merfyn Jones (Cadeirydd);
Y Cynghorydd Annwen Daniels (Is-gadeirydd).

Y Cynghorwyr: Craig ab Iago, Stephen Churchman, Endaf Cooke, Anwen Davies, Lesley Day, Dyfed Edwards, Elwyn Edwards, Thomas Ellis, Alan Jones Evans, Aled Evans, Dylan Fernley, Jean Forsyth, Gweno Glyn, Simon Glyn, Gareth Wyn Griffith, Gwen Griffith, Selwyn Griffiths, Alwyn Gruffydd, Annwen Hughes, John Brynmor Hughes, Louise Hughes, Sian Wyn Hughes, Jason Humphreys, Peredur Jenkins, Aeron M.Jones, Aled Wyn Jones, Anne Lloyd Jones, Charles W. Jones, Dyfrig Jones, Elin Walker Jones, John Wynn Jones, Linda A.W.Jones, Sion Wyn Jones, Eryl Jones-Williams, Beth Lawton, Dilwyn Lloyd, June E.Marshall, Dafydd Meurig, Dilwyn Morgan, Linda Morgan, Dewi Owen, Edgar Wyn Owen, Michael Sol Owen, W.Roy Owen, W.Tudor Owen, Nigel Pickavance, Caerwyn Roberts, Gareth A.Roberts, John Pughe Roberts, W. Gareth Roberts, Angela Russell, Dyfrig Siencyn, Mike Stevens, Gareth Thomas, Ioan Thomas, Hefin Underwood, Ann Williams, Eirwyn Williams, Elfed Williams, Gethin Glyn Williams, Gruffydd Williams, Hefin Williams, John Wyn Williams, Owain Williams, R. H. Wyn Williams a Mandy Williams-Davies.

Swyddogion yn bresennol: Dilwyn Williams (Prif Weithredwr), Morwena Edwards ac Iwan Trefor Jones (Cyfarwyddwyr Corfforaethol), Dafydd Edwards (Pennaeth Cyllid), Geraint Owen (Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol / Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd), Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol / Swyddog Monitro), Rhun ap Iarll (Uwch Gyfreithiwr – Gwasanaethau / Dirprwy Swyddog Monitro), Arwel E.Jones (Uwch Reolwr Cefnogaeth Gorfforaethol) ac Eirian Roberts (Swyddog Cefnogaeth Aelodau).

Hefyd:- Anthony Williams (Swyddog Cynllunio Strategol a Pherfformiad) - ar gyfer eitem 9 ar y rhaglen), Ffion Madog Evans (Uwch Reolwr Cyllid) – ar gyfer eitem 11 ar y rhaglen, Aled Davies (Pennaeth Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant) a Rhion Glyn (Uwch Reolwr Busnes) - ar gyfer eitem 18 ar y rhaglen, Aled Gibbard (Uwch Reolwr Gweithredol – Adnoddau Gofal) – ar gyfer eitem 19 ar y rhaglen, Sion Huws (Uwch Gyfreithiwr) – ar gyfer eitem 20 ar y rhaglen a Gwyn Morris Jones (Pennaeth Prifysgol a Bwrdeistrefol) - ar gyfer eitem 21 ar y rhaglen).

Ymddiheuriadau: Y Cynghorwyr Trevor Edwards, Chris Hughes, Brian Jones, Peter Read, Mair Rowlands a Glyn Thomas.

1. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfod blaenorol o'r Cyngor a gynhaliwyd ar 8 Rhagfyr, 2016 fel rhai cywir.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Eglurodd y Swyddog Monitro y byddai'r prif swyddogion oedd yn bresennol yn gadael y siambr ar gyfer eitem 10 ar y rhaglen 'Adolygiad Blynnyddol – Polisi Tâl y Cyngor' gan fod yr adroddiad yn ymwneud â'u cyflogau. Byddai'r prif swyddogion i gyd, ac eithrio'r Prif Weithredwr, yn gadael ar gychwyn y drafodaeth ac yna byddai'r Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol yn dychwelyd ar gyfer y materion cyflogaeth eraill a'r Prif Weithredwr yn gadael er rhoi cyfle i'r aelodau godi unrhyw fater penodol yng nghyswllt cyflog y Prif Weithredwr.

Datganodd y Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwyr Corfforaethol, y Pennaeth Cyllid, y Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol a'r Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol / Swyddog

Monitro fuddiant personol yn yr eitem hon gan fod yr adroddiad yn ymwneud â'u cyflogau.

'Roeddent o'r farn ei fod yn fuddiant oedd yn rhagfarnu a gadawodd y Cyfarwyddwyr Corfforaethol, Y Pennaeth Cyllid a'r Pennaeth Gwasanaeth Cyfreithiol / Swyddog Monitro y cyfarfod yn ystod yr holl drafodaeth, a'r Prif Weithredwr a'r Pennaeth Cefnogaeth Gorfforaethol yn ystod rhan o'r drafodaeth, ar yr eitem.

3. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD

Cydymdeimlad

Cydymdeimlwyd â'r Cynghorydd Mair Rowlands ar farwolaeth ei nain.

Nodwyd bod y Cyngor hefyd yn dymuno cofio am bawb o fewn cymunedau'r sir oedd wedi colli anwyliaid yn ddiweddar.

Safodd y Cyngor fel arwydd o barch.

Dymuniadau gorau

Dymunwyd yn dda i'r canlynol:-

- Y Cynghorydd Peter Read yn dilyn llawdriniaeth ddiweddar, a hefyd y Cynghorwyr Trevor Edwards a Brian Jones oedd yn dioddef o anhwylder ar hyn o bryd.
- Merch y Cynghorydd Louise Hughes, oedd wedi derbyn dau drawsblaniad organ yn ddiweddar, ac atgoffwyd pawb o bwysigrwydd rhoi organau.
- Clwb Ffermwyr Ifanc Dinas Mawddwy ar ennill cystadleuaeth hanner awr o adloniant yn Sir Feirionnydd, gan ddymuno pob lwc iddynt yn y rownd derfynol ym Mhorth Talbot dydd Sadwrn.
- Pawb o'r aelodau fyddai'n sefyll etholiad ym mis Mai.

Croeso

Croesawyd y Cynghorydd Tudor Owen yn ôl yn dilyn anhwylder diweddar.

Llongyfarchiadau

Llongyfarchwyd y Cynghorydd Gethin Williams a'i wraig ar eu priodas yn Gretna Green yn ddiweddar.

Gair o ddiolch

Gan mai hwn fyddai ei gyfarfod olaf yn y gadair, diolchodd y Cadeirydd i'w gyd-aelodau am bob cefnogaeth dros y flwyddyn ddiwethaf.

4. DATGANIAD GAN ARWEINYDD Y CYNGOR

Rhoddodd yr Arweinydd ddatganiad yn sgil cyhoeddi ei fwriad i sefyll i lawr o'i rôl fel Arweinydd a chynghorydd dros Benygroes ym mis Mai. Nododd y bu'n Arweinydd y Cyngor ers 2008 ac y byddai ei olynydd yn etifeddu cyngor sefydlog ac uchelgeisiol sydd wedi gwneud gwahaniaeth er gwell i gymunedau a phobl y sir. Cyfeiriodd at nifer o lwyddiannau'r Cyngor dros y tymor hwn, a hynny er gwaethaf y cyd-destun ariannol heriol, a nododd fod pob aelod o'r Cyngor wedi chwarae ei ran yn y llwyddiant hwn.

Diolchodd i'r aelodau am eu cyfraniad a'u hymroddiad, nid yn unig i'w wardiau, ond i Wynedd gyfan. Diolchodd hefyd i arweinwyr y grwpiau gwleidyddol am y cydweithio, i

aelodau ei grŵp ei hun am fod yn gefn iddo, i'r Dirprwy Arweinydd am ei gefnogaeth ac i'r Cadeirydd a'r Is-gadeirydd am eu gwaith bugeiliol. Mynegodd ei werthfawrogiad o ymroddiad y staff i waith y Cyngor gan ddiolch i'r staff hynny fu'n ei gynorthwyo dros y blynyddoedd, Bethan, Einir a Llywela, a Thim y Cabinet yn gyffredinol. Diolchodd yn arbennig i'r Prif Weithredwr am ei waith a'i barodrydd i gofleidio newid ac arwain drwy esiampl.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Arweinydd am ei ddatganiad, ac ar ran yr holl aelodau, diolchodd iddo am ei arweiniad i'r Cyngor dros y blynyddoedd, gan ddymuno'n dda iddo i'r dyfodol.

Mynegodd y Dirprwy Arweinydd ei werthfawrogiad o arweiniad cadarn a doeth yr Arweinydd gan nodi iddo gynrychioli'r Cyngor hwn ar lefel genedlaethol a rhyng-genedlaethol ag urddas. Llwyddodd hefyd i ymestyn ar draws y pleidiau gan lobïo a rhoi yn ddiflino dros bobl Gwynedd.

Diolchodd y Prif Weithredwr i'r Arweinydd, ar ran y staff, am ei arweinyddiaeth gadarn a chlir a'i allu i herio mewn ffordd adeiladol a chefnogol.

5. CWESTIYNAU

Cwestiwn gan y Cynghorydd R.H.Wyn Williams

“Pa elw / grantiau mae Cyngor Gwynedd wedi ei dderbyn dros y 10 mlynedd ddiwethaf drwy Undeb Ewrop ynghyd â grantiau eraill a dderbyniwyd trwy bartneriaeth / busnes yng Ngwynedd yn ystod y cyfnod 10 mlynedd?”

Ateb gan y Cynghorydd Mandy Williams-Davies, Aelod Cabinet Economi a Chymuned

(Dosbarthwyd ateb ysgrifenedig yr Aelod Cabinet i'r cwestiwn gwreiddiol i'r aelodau ymlaen llaw.)

“Ers 2007, mae Cyngor Gwynedd wedi derbyn £48.5m o arian gan Gronfeydd yr Undeb Ewropeaidd sydd wedi galluogi i gyfanswm o £89.6m gael ei fuddsoddi yn y sir. Hefyd, mae cyrff eraill allanol fel Prifysgol Bangor, fel y gwelwch, yn cael arian sylweddol. Mae'r cwestiwn ynghlwm â'r arian, ond 'rwy'n meddwl, o fynd o gwmpas fy ngwaith dydd i ddydd dros y 2 flynedd ddiwethaf, yr hyn yr hoffwn dynnu sylw ato ydi'r hyn mae'r arian yma wedi ei alluogi, sef cefnogi swyddi a chefnogi syniadau, a hyn, mi gredaf, sy'n bwysig i'w fesur ynghlwm â'r arian.”

Cwestiwn atodol gan y Cynghorydd R.H.Wyn Williams

“Sut mae'r Cyngor yn gweld y sail o golli cymaint o gymorth yn y dyfodol a lle a beth yw'r patrwm at y dyfodol?”

Ateb gan y Cynghorydd Mandy Williams-Davies, Aelod Cabinet Economi a Chymuned

“Mae hwn yn dipyn o gwestiwn ac ni allaf ond ateb o'm profiad i o'r trafodaethau 'rwy wedi gael yn rhinwedd fy swydd fel Aelod Cabinet. 'Rwy'n gweld sawl cyfeiriad o newid, bod yna gydweithio hefo 6 sir ar draws y Gogledd, ac mae hynny'n dda o beth, ond i fod yn rhan o'r arian 'rwy'n credu mai cyfeiriad llywodraeth San Steffan yw gwario ar isadeiledd a diwydiannau penodol. Mae'n rhaid i ni fod yn rhan o'r trafodaethau yna. Mae'n bwysig bod yn rhan o isadeiledd trydaneiddio Rheilffordd y Gogledd, ac ati. Ond hefyd mae yna dynfa i'r cydweithio yna fynd ar draws yr ardaloedd dinesig, y Northern Powerhouse, ac mae'r De yn gweithio gyda Bryste. Ac mae yna dynfa yma sydd yn fy mhryderu braidd. Mae'r prosiectau a welwch ar y rhestr yn brosiectau penodol i bwrpas

penodol sy'n hawdd eu mesur ac yn cael dylanwad da, mi gredaf. 'Rydym eisoes wedi rhestru prosiectau sydd wedi bod yn llwyddiannus yng Ngwynedd. Mae perygl ein bod yn colli'r prosiectau bychain yma ar draul bod yn rhan o'r trafodaethau isadeiledd mawr a hynny yw fy mhryder. Ymhellach ymlaen ar y rhaglen, byddwn yn trafod ail-drefnu llywodraeth leol ac 'rwy'n credu mai yna efallai mae ein cyfraniad ni fel Cyngor, h.y. ein bod yn sicrhau bod unrhyw ad-drefniant a chydweithio rhanbarthol yn sicrhau bod ein llais ni yna ar gyfer y pethau mân a bychain sy'n gwneud gwir wahaniaeth i fywydau ac i gyfleoedd pobl ynghyd â'r isadeiledd. Felly mae tipyn o waith o'n blaenau. O bosib' daw arian yn ôl yn gyfatebol i Gymru ond mae'n rhaid gwneud yn siŵr bod y budd economaidd i ni, nid yn fudd i'r rhanbarthau dinesig, ond yn fudd i fywydau pobl go iawn. Dyna pam bod angen economi gref, er mwyn cynnal cymunedau, ac ati, a rhaid gwneud yn siŵr bod y gacem yn cael ei rhannu'n deg ar draws Cymru, ac nid i'r ardaloedd ar y ffiniau dinesig. Felly mae cryn waith i'w wneud, ond yn y fan honno mae'r her, mi gredaf."

6. CYNLLUN CYNGOR GWYNEDD 2017/18

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad yn argymhell i'r Cyngor fabwysiadu Cynllun Cyngor Gwynedd 2017/18, oedd yn ymestyniad blwyddyn o Gynllun Strategol Cyngor Gwynedd 2013 - 17 a hefyd yn pontio'r cyfnod rhwng y Cynllun Strategol a'r cynllun newydd a fydd yn cael ei baratoi a'i fabwysiadu gan y Cyngor a fydd yn cael ei ethol ym mis Mai.

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion a ganlyn:-

- Mewn ymateb i ymholiad, cadarnhawyd bod arian wedi'i glustnodi yn y gyllideb fel ymrwymiad ar gyfer ariannu'r cynlluniau i wella hynny sydd angen adnoddau ychwanegol er mwyn parhau i fedru cyflawni eu hymrwymadau.
- Sylwyd bod canran gwariant y Cyngor gyda busnesau lleol wedi gostwng o 40.42% yn 2014/15 i 38% yn 2015/16 a gofynnwyd am ymroddiad bod y Cyngor yn gwario'n fwy lleol yn hytrach nag yn mynd allan o'r sir am waith. Mewn ymateb, eglurwyd bod mesurydd eithaf llym yn cael ei ddefnyddio i fesur y gwariant ond bod gwaith ar droed i geisio newid hynny a bod gwaith yn parhau hefyd i gynyddu'r gwariant yn lleol.

PENDERFYNWYD mabwysiadu Cynllun Cyngor Gwynedd 2017/18.

7. ADOLYGIAD BLYNYDDOL – POLISI TÂL Y CYNGOR 2017/18

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Adnoddau adroddiad yn argymhell i'r Cyngor gymeradwyo Datganiad Polisi Tâl ar gyfer 2017/18. Nodwyd bod y Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion wedi ystyried y Polisi Tâl yn ei gyfarfod ar 16 Chwefror 2017 ac yn argymhell i'r Cyngor ei fabwysiadu.

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion a ganlyn:-

- Holwyd a oedd modd ail-edrych ar y polisi o beidio eithrio cyn-swyddogion, a dderbyniodd daliadau diswyddo, ar sail gormodedd neu benswn, rhag cael eu hail gyflogi. Atebodd y Prif Weithredwr fod bwriad i wneud hynny yn y Cyngor newydd.
- Codwyd cwestiwn ynglŷn ag ariannu codiad o 7% yng nghyflogau prif swyddogion. Atebodd y Prif Weithredwr nad oedd a wnelo unrhyw godiad cyflog flynyddoedd yn ôl â'r Polisi Tâl cyfredol ond bod croeso i'r aelod ddod i drafod ymhellach gydag ef ar ôl y cyfarfod.

PENDERFYNWYD cymeradwyo argymhelliad y Pwyllgor Penodi Prif Swyddogion i'r Cyngor fabwysiadu'r drafft o Ddatganiad Polisi Tâl ar gyfer 2017/18 yn Atodiad 1 i'r adroddiad.

8. CYLLIDEB 2017-18 A STRATEGAETH ARIANNOL 2017/18 - 2019/20

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Adnoddau:-

- Adroddiad yn argymhell cyllideb i'r Cyngor ei chymeradwyo ar gyfer 2017/18.
- Atodiad yn manylu ar faterion i'w hystyried wrth sefydlu'r gyllideb, ynghyd â'r strategaeth tymor-canol.
- Penderfyniad drafft y Dreth Cyngor yn seiliedig ar argymhelliad y Cabinet i'r Cyngor (ar sail cynnydd o 2.8%) ynghyd â thablau yn dangos lefel y Dreth Cyngor a'r cynnydd fesul cymuned.

Nododd yr Aelod Cabinet fod y drefn o sefydlu Strategaeth Ariannol y Cyngor wedi bod yn drefn gynhwysol o gydweithio a diolchodd i'r Prif Weithredwr, yr Uned Ymchwil, y Pennaeth Cyllid a staff yr Adran Gyllid am eu cydweithrediad dros y 5 mlynedd ddiwethaf.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Bod y Cyngor wedi cymeradwyo gwario arian dan eitemau 6 a 7 uchod, ond yn penderfynu codi arian yma. Atebodd y Pennaeth Cyllid fod y penderfyniadau hynny yn golygu symud ymlaen â materion oedd eisoes yn y gyllideb.
- Bod arbedion effeithlonrwydd yn golygu lleihad yn nifer y staff sy'n golygu na all cynghorwyr gael gafael ar neb i basio cwynion ymlaen. Mewn ymateb, nododd yr Aelod Cabinet nad oedd arbedion effeithlonrwydd yn doriadau a bod modd cynnal gwasanaeth yn fwy effeithiol heb dorri staff. Ychwanegodd y Pennaeth Cyllid, yn sgil yr arbedion effeithlonrwydd a'r toriadau a gymeradwywyd eisoes, ei bod yn rhesymol cynhyrchu tua £1m o arbedion effeithlonrwydd pellach er mwyn cadw'r dreth ar y lefel sy'n cael ei argymhell ac na fyddai'r arbedion effeithlonrwydd hyn yn cael effaith ar y trethdalwyr.
- Bod y penderfyniad i wneud i ffwrdd â'r swyddog anabledd wedi cael effaith.
- Bod trethdalwyr Môn a Cheredigion yn talu llai na threthdalwyr Gwynedd, ac er y croesawid y ffaith bod Gwynedd wedi derbyn y setliad gorau yng Nghymru eleni, 'roedd hon yn sir dlawd iawn a byddai'r codiad yn anodd iawn i bobl sydd eisoes yn cael anhawster cael deupen llinyn ynghyd.
- Y byddai cyfyngu'r cynnydd yn y dreth i 1.5% yn dod â Gwynedd yn agosach at Fôn a chymdogion eraill. Nodwyd hefyd bod lefel chwyddiant yn is na 2% erbyn hyn.
- Bod pwysau hefyd ar gynghorau cymuned a thref a'r Awdurdod Heddlu i godi eu trethi a bod cynnydd o 2.8% yn rhesymol iawn.
- Bod y toriadau o £4.3m yn y maes addysg yn taro'r sector cynradd sy'n golygu bod plant yn symud i fyny i'r uwchradd heb gyrraedd y safon ddisgwyliedig a bod hynny, yn ei dro, yn golygu mwy o waith gyda llai o adnoddau.
- Bod pobl yn gweld eu hunain yn talu mwy am lai o wasanaethau.
- Bod y dreth ar dŷ Band D yng Ngwynedd yn ddrutach na thŷ Band D yng Nghaerdydd a Gwynedd oedd y 6ed uchaf yn 2016.
- Y byddai 2% yn unig o godiad yn y dreth yn golygu lleihad o £13 y flwyddyn i drigolion Band D ac £1.47m o incwm yn lle £2.06m. Byddai gan y Cyngor £5m o falansau ar ddiwedd Mawrth a gellid defnyddio £0.5m o'r balansau hynny i falansio'r gyllideb. Mewn ymateb, eglurodd y Prif Weithredwr fod angen cynnydd o 2.8% i gyfarch y bwch ac y byddai ariannu o falansau am eleni yn golygu y byddai'n rhaid dod o hyd i £0.5m o arbedion ychwanegol y flwyddyn nesaf ar ben y £1m sydd eisoes wedi'i ddarganfod.

Cynigiwyd ac eiliwyd gwelliant i gynyddu'r dreth cyngor 2% gan ddefnyddio £0.5m o falansau i bontio'r bwch a bod yr arbedion ychwanegol angenrheidiol yn cael eu darganfod y flwyddyn nesaf.

Y CYNGOR Dydd Iau, 2 Mawrth 2017

Nododd y Pennaeth Cyllid y byddai'r gwelliant yn golygu ariannu bwlch parhaol allan o falansau un-tro, ac felly'n groes i egwyddorion cynllunio ariannol cryf, a barn Swyddfa Archwilio Cymru ar hynny, fel y'i cyflwynwyd yn rhan 8.6 o'r adroddiad.

Yn ystod y drafodaeth ar y gwelliant, nodwyd:-

- Bod cyngorau cymuned yn codi trethi ychwanegol er mwyn gwneud iawn am fethiant y Cyngor hwn i ddarparu'r gwasanaethau maent eu hangen a bod cynnydd o 2.8% yn dyblu'r gosb ar ein cymunedau.
- Y byddai'n well cadw at gynnydd o 2% yn unig nes y bydd yn hysbys faint o doriadau mae'r cymunedau yn mynd i'w hwynebu a faint o dreth y bydd yn rhaid i gyngorau cymuned ei godi i wneud iawn am y toriadau hynny.
- Y croesawyd penderfyniad y Cabinet i gymeradwyo £275,000 tuag at adfer y swyddfeydd addysg yn yr ardaloedd, ond siom oedd deall bod disgwyl i'r Adran Addysg ganfod arbedion erbyn 2020 i wneud iawn am hynny.
- Bod y penderfyniad i rewi unrhyw doriad ar ysgolion uwchradd i'w groesawu, ond dylid sicrhau bod yr ysgolion yn cael ad-daliad o'r cyfraniad o £1,000 a wnaed gan bob un ohonynt o'u cyllidebau tua 8-9 mlynedd yn ôl i gadw Ysgol Syr Hugh Owen, Caernarfon â'i phen uwchben y dŵr.
- Y pryderid am y bobl hynny sydd ar gyflogau isel, ond yn anghymwys am fudd-dal, a holwyd a fyddai methiant pobl o'r fath i dalu'r dreth gyngor yn fwy costus i'r Cyngor yn y pen draw.
- Nad ar lawr y Cyngor oedd y lle i gyflwyno cyllideb wahanol a bod peryg' meddwl bod rhaid cynnig llai o gynnydd na'r hyn sy'n cael ei argymhell.
- O gymeradwyo'r argymhelliad, gellid dweud wrth bobl na fydd rhagor o doriadau ac y bydd yna chwystrelliad o arian i gynorthwyo ysgolion uwchradd. Byddai'r cynnydd o 2.8% hefyd yn rhoi'r Cyngor mewn sefyllfa i warchod gwasanaethau a sicrhau buddsoddiad i'r gwasanaethau yn ogystal.
- Y dylid cadw at y strategaeth a pheidio rhoi penderfyniad anodd i rywun arall y flwyddyn nesaf.
- Bod cynnig tynnu allan o falansau yn dôn gron bob blwyddyn ac na ellid parhau i dynnu £0.5m bob blwyddyn o falansau.
- Nad oedd yn deg cymharu sefyllfa Gwynedd gyda Môn a Chaerdydd gan fod angen mwy o bobl i wneud yr un gwaith yng Ngwynedd oherwydd y demograffi.
- Bod defnyddio balansau i ariannu cyllideb refeniw yn creu problem ar gyfer y dyfodol.
- Bod lleihau'r cynyddu'r yn y dreth yn golygu toriadau mewn meysydd fel addysg a gwasanaethau cymdeithasol, sy'n cael ardrawiad ar yr hen a'r ifanc.
- Nad yw cynyddu'r dreth yn effeithio ar y tlotaf o fewn cymdeithas gan nad ydynt yn talu'r dreth beth bynnag, ond mae torri'r gwasanaethau yn cael effaith sylweddol ar y bobl hynny.
- Nad oedd pob cyngor cymuned yn cynyddu lefel y dreth.
- Y byddai'n well codi'r dreth 2.8% yn awr na gorfod gwneud cynnydd llawer uwch ymhellach ymlaen.
- Bod y bwlch rhwng y tlawd a'r cyfoethog yn cynyddu ac nad oedd y dreth treth cyngor yn helpu.
- Bod y gwelliant yn galluogi i'r Cyngor edrych ar y sefyllfa gyda llygaid newydd y flwyddyn nesaf.
- Bod angen gweithio'n galed i gadw'r dreth i lawr.

Cyn pleidleisio ar y gwelliant, esboniodd y Prif Weithredwr beth oedd goblygiadau'r hynny, gan nodi:-

- Bod arbedion effeithlonrwydd ychwanegol o £2.96m ar drac i'w cyflawni yn 2018/19, yn unol â gofynion y strategaeth tymor canolig, ond bod dal angen darganfod £3.7m arall ar gyfer 2018/19.

Y CYNGOR Dydd Iau, 2 Mawrth 2017

- Petai angen i'r Cyngor newydd ddarganfod yr arian hynny, byddai'n rhaid iddynt fynd yn ôl at y rhestr toriadau, ac fel esiampl o'r pris o beidio cynyddu'r dreth gyngor yn ddigonol eleni, cyfeiriodd at y 4 eitem nesaf ar y rhestr fyddai'n creu £0.5m o doriadau, sef cau Neuadd Dwyfor, lleihau 10% ar y gyllideb cludiant cyhoeddus, cau 8 canolfan ailgylchu a chau 2 ganolfan hamdden (neu gellid dewis 4 eitem is ar y rhestr, ond gwaeth ym marn pobl Gwynedd).
- Petai'r llywodraeth yn torri grant y Cyngor yn fwy na'r disgwyl erbyn 2018/19, yn ôl y rhagolwg gwaethaf, byddai angen darganfod £7.3m o arbedion, sef £3.6m yn fwy o arbedion y flwyddyn nesaf. Byddai tynnu £0.5m pellach allan o'r lefel balansau a adroddir yn yr adroddiad yn ei gwneud yn anodd prynu amser i gwrdd â'r sefyllfa waethaf wrth osod cyllideb 2018/19, gan greu risg sylweddol uwch y flwyddyn nesaf.

Pleidleisiwyd ar y gwelliant i gynyddu'r dreth gyngor 2% ac fe ddisgynnodd.

Pleidleisiwyd ar y cynnig gwreiddiol i gynyddu'r dreth gyngor 2.8% ac fe gariodd.

PENDERFYNWYD

1. Sefydlu cyllideb o £231,299,720 ar gyfer 2017/18, i'w ariannu drwy Grant Llywodraeth o £168,963,540 a £62,336,180 o incwm o'r Dreth Cyngor gyda chynnydd o 2.8%.
2. Sefydlu rhaglen gyfalaf o £12.015m yn 2017/18 a £6.410m yn 2018/19 i'w ariannu o'r ffynonellau a nodir yng nghymal 9.3 o'r adroddiad.
3. Nodi fod yr Aelod Cabinet dros Adnoddau, drwy daflen benderfyniad dyddiedig 22 Tachwedd 2016, wedi cymeradwyo cyfrifiad y symiau a ganlyn ar gyfer y flwyddyn 2017/18 yn unol â'r rheoliadau a luniwyd dan Adran 33 (5) o Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1992 ("Y Ddeddf"):-

(a) 50,232.22 yw'r swm a gyfrifwyd fel Sylfaen drethiannol Gwynedd yn unol â'r Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Cyfrifo Sylfaen y Dreth Cyngor) (Cymru) 1995 fel y'i diwygiwyd fel ei sylfaen Dreth Cyngor am y flwyddyn.

(b) Rhan o ardal y Cyngor – Sylfaen drethiannol Cymuned –

Aberdaron	521.73	Llanddeiniolen	1,797.37
Aberdyfi	915.28	Llandderfel	484.05
Abergwyngregyn	116.25	Llanegryn	155.92
Abermaw (Barmouth)	1,089.22	Llanelltyd	277.33
Arthog	603.52	Llanengan	1,955.12
Y Bala	759.58	Llanfair	306.45
Bangor	3,752.56	Llanfihangel y Pennant	207.70
Beddgelert	314.22	Llanfrothen	215.74
Betws Garmon	132.87	Llangelynnin	392.62
Bethesda	1,656.05	Llangywer	135.09
Bontnewydd	433.54	Llanllechid	334.49
Botwnnog	430.29	Llanllyfni	1,385.04
Brithdir	a		
Llanfachreth	403.86	Llannor	897.86
Bryncrug	333.65	Llanrug	1,128.07
Buan	221.19	Llanuwchllyn	306.73
Caernarfon	3,467.91	Llanwnda	766.22
Clynnog Fawr	440.58	Llanycil	195.26
Corris	291.48	Llanystumdwy	856.31
Cricieth	916.60	Maentwrog	272.30
Dolbenmaen	585.70	Mawddwy	333.19

Y CYNGOR Dydd Iau, 2 Mawrth 2017

Dolgellau	1,190.95	Nefyn	1,380.07
Dyffryn Ardudwy	773.53	Pennal	216.03
Y Felinheli	1,122.95	Penrhyndeudraeth	760.14
Ffestiniog	1,687.96	Pentir	1,067.54
Y Ganllwyd	78.91	Pistyll	243.50
Harlech	747.37	Porthmadog	1,947.97
Llanaelhaearn	429.82	Pwllheli	1,713.23
Llanbedr	313.90	Talsarnau	306.91
Llanbedrog	677.91	Trawsfynydd	499.78
Llanberis	769.47	Tudweiliog	444.98
Llandwrog	996.86	Tywyn	1,552.99
Llandygai	964.62	Waunfawr	555.89

sef y symiau a gyfrifwyd fel symiau Sylfaen y Dreth Gyngor ar gyfer y flwyddyn ar gyfer tai annedd yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

4. Bod y symiau a ganlyn yn cael eu pennu yn awr gan y Cyngor ar gyfer y flwyddyn 2017/18 yn unol ag Adranau 32 i 36 o'r Ddeddf:-

(a) £347,986,230 Sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(2)(a) i (e) o'r Ddeddf (gwariant gros).

(b) £114,986,280 Sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn eu hamcangyfrif ar gyfer yr eitemau a nodwyd yn Adran 32(3)(a) i (c) o'r Ddeddf (incwm).

(c) £232,999,950 Sef y swm sy'n cyfateb i'r gwahaniaeth rhwng cyfanswm 3(a) uchod a chyfanswm 3(b) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 32(4) o'r Ddeddf, fel ei ofynion cyllideb ar gyfer y flwyddyn (cyllideb net).

(ch) £168,668,537 Sef cyfanswm y symiau y mae'r Cyngor yn amcangyfrif y byddant yn daladwy yn ystod y flwyddyn i'w gronfa ar gyfer cyfan o'r Dreth Annomestig Genedlaethol a Grant Cynnal Refeniw, llai amcangyfrif o'r gost i'r Cyngor o ryddhad dewisol o'r dreth annomestig a ganiateir.

(d) £1,280.68 Sef y swm yn 3(c) uchod llai'r swm yn 3(ch) uchod, y cyfan wedi ei rannu gan y swm a nodir yn 2(a) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor yn unol ag Adran 33(1) o'r Ddeddf, sef swm sylfaenol ei Dreth Gyngor am y flwyddyn (treth Cyngor Gwynedd a threth cyfartalog cynghorau cymuned).

(dd) £1,995,230 Sef cyfanswm yr holl eitemau arbennig y cyfeirir atynt yn Adran 34(1) o'r Ddeddf (praeseptau'r cynghorau cymuned).

(e) £1,240.96 Sef y swm yn 3(d) uchod llai'r canlyniad a geir wrth rannu'r swm yn 3(dd) uchod â'r swm yn 2(a) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor, yn unol ag Adran 34(2) fel swm sylfaenol ei Dreth Gyngor am y flwyddyn ar gyfer tai annedd yn y rhannau hynny o'i ardal lle nad oes

Y CYNGOR Dydd Iau, 2 Mawrth 2017
unrhyw eitem arbennig yn berthnasol (Band D ar gyfer
treth Cyngor Gwynedd yn unig).

(f) Ar gyfer rhannau o ardal y Cyngor –

Aberdaron	1,265.88	Llanddeiniolen	1,252.09
Aberdyfi	1,275.39	Llandderfel	1,263.68
Abergwyngregyn	1,262.47	Llanegryn	1,273.03
Abermaw (Barmouth)	1,288.70	Llanelltyd	1,268.00
Arthog	1,256.29	Llanengan	1,266.53
Y Bala	1,269.92	Llanfair	1,270.33
Bangor	1,336.01	Llanfihangel y Pennant	1,292.74
Beddgelert	1,268.65	Llanfrothen	1,267.84
Betws Garmon	1,260.53	Llangelynnin	1,260.83
Bethesda	1,276.28	Llangywer	1,270.57
Bontnewydd	1,276.71	Llanllechid	1,263.38
Botwnnog	1,252.58	Llanllyfni	1,270.10
Brithdir a Llanfachreth	1,255.82	Llannor	1,257.84
Bryncrug	1,276.93	Llanrug	1,268.44
Buan	1,257.91	Llanuwchllyn	1,273.56
Caernarfon	1,298.20	Llanwnda	1,271.24
Clynnog Fawr	1,268.20	Llanycil	1,261.45
Corris	1,265.91	Llanystumdwy	1,258.48
Cricieth	1,278.05	Maentwrog	1,262.75
Dolbenmaen	1,258.03	Mawddwy	1,264.97
Dolgellau	1,286.30	Nefyn	1,284.86
Dyffryn Ardudwy	1,279.41	Pennal	1,268.73
Y Felinheli	1,272.13	Penrhyndeudraeth	1,285.69
Ffestiniog	1,329.82	Pentir	1,282.18
Y Ganllwyd	1,275.18	Pistyll	1,275.87
Harlech	1,265.71	Porthmadog	1,269.53
Llanaelhaearn	1,299.12	Pwllheli	1,282.99
Llanbedr	1,286.18	Talsarnau	1,289.83
Llanbedrog	1,266.04	Trawsfynydd	1,272.97
Llanberis	1,266.95	Tudweiliog	1,254.44
Llandwrog	1,282.09	Tywyn	1,296.34
Llandygai	1,262.32	Waunfawr	1,262.55

sef y symiau a geir trwy ychwanegu symiau'r eitem neu eitemau arbennig sy'n berthnasol i dai annedd yn y rhannau hynny o ardal y Cyngor y cyfeiriwyd atynt uchod, at y swm a geir yn 3(e) uchod wedi'u rhannu ym mhob achos gan y swm yn 2(b) uchod, a gyfrifwyd gan y Cyngor yn unol ag Adran 34(3) o'r Ddeddf, fel symiau sylfaenol ei Dreth Gyngor am y flwyddyn ar gyfer tai annedd yn y rhannau hynny o'i ardal lle bo un eitem arbennig neu fwy'n berthnasol.

(ff) Ar gyfer rhannau o ardal y Cyngor, y ffigyrau a nodir yn Atodiad 1, sef y symiau a geir trwy luosi'r symiau yn 3(f) uchod â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau a nodir yn Adran 5 (1) o'r Ddeddf, yn berthnasol i dai annedd a restrir mewn band prisio arbennig wedi'i rannu â'r rhif sydd yn ôl y cyfrannau hynny'n berthnasol i dai a restrir ym mand prisio D, a gyfrifir gan y Cyngor, yn unol ag Adran 36(1) o'r Ddeddf, yn symiau sydd i'w hystyried ar

gyfer y flwyddyn ar gyfer y categorïau o dai annedd a restrir yn y gwahanol fandiau prisio.

5. Nodi ar gyfer y flwyddyn 2017/18 fod Comisiynydd Heddlu a Throsedd Gogledd Cymru wedi nodi'r symiau a ganlyn mewn praecept a roddwyd i'r Cyngor, yn unol ag Adran 40 o'r Ddeddf ar gyfer pob un o'r categorïau o dai annedd a ddangosir isod:

Band A	Band B	Band C	Band D	Band E	Band F	Band G	Band H	Band I
166.14	193.83	221.52	249.21	304.59	359.97	415.35	498.42	581.49

6. Wedi pennu'r cyfanswm ym mhob achos o'r symiau 3(ff) a 4 uchod, bod y Cyngor, yn unol ag Adran 30(2) o'r Ddeddf trwy hyn, yn pennu'r symiau a nodir yn Atodiad 2 ar gyfer y Dreth Gyngor yn y flwyddyn 2017/18 ar gyfer pob categori o dai annedd a ddangosir yn yr Atodiad.

9. **RHEOLAETH TRYSORLYS – DATGANIAD STRATEGAETH RHEOLAETH TRYSORLYS, STRATEGAETH DARPARIAETH LLEIAFSWM REFENIW A STRATEGAETH FUDDSODDIAD FLYNYDDOL AR GYFER 2017/18**

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Adnoddau adroddiad yn gofyn i'r Cyngor fabwysiadu'r strategaethau arfaethedig.

Nodwyd y cyflwynwyd y strategaethau i'r Pwyllgor Archwilio ar 9 Chwefror, lle eglurwyd a derbyniwyd y cynigion yn gyffredinol, ymhellach i gwestiynau gan aelodau, ac y penderfynodd y Pwyllgor hwnnw argymell i'r Cyngor fabwysiadu'r strategaethau.

Diolchodd Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio i gwmni Arlingclose, ymgynghorwyr trysorlys y Cyngor, am eu heglurhad clir o'r gwahanol risgiau.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r Datganiad Strategaeth Rheolaeth Trysorlys, y Strategaeth Darpariaeth Lleiafswm Refeniw a'r Strategaeth Buddsoddi Flynyddol am 2017/18 (Atodiad A), y Dangosyddion Darbodus (Atodiad B) a'r Atodlenni Rheolaeth Trysorlys (Atodiad C).

10. **PŴL BUDDSODDI CYMRU – CYTUNDEB RHWNG AWDURDODAU**

Cyflwynodd Cadeirydd y Pwyllgor Pensiynau adroddiad yn:-

- Nodi cefndir y trefniadau pŵl buddsoddiadau ar draws yr wyth Cronfa Bensiwn Awdurdod Lleol yng Nghymru a'r angen i ymrwymo'n ffurfiol i gytundeb rhwng y cronfeydd i sefydlu trefniadau gweinyddol a llywodraethol i reoli'r trefniadau pŵl.
- Argymell Cytundeb Rhyng-Awdurdodau i'r Cyngor.

Mewn ymateb i ymholiad, ymhelaethodd y Pennaeth Cyllid ar rôl a chyfrifoldebau'r Pwyllgor Pensiynau yn sgil sefydlu'r Cyd-bwyllgor newydd.

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn:-

1. Nodi cynnwys y Cytundeb Rhwng-Awdurdodau (IAA) drafft sydd wedi'i amgáu yn Atodiad A i'r adroddiad ac yn dirprwyo caniatâd i'r Pennaeth Cyllid, mewn ymgynghoriad â Chadeirydd y Pwyllgor Pensiynau a Phennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, i gymeradwyo a gweithredu fersiwn terfynol yr IAA.
2. Cymeradwyo sefydlu Cyd-bwyllgor (y cyfeirir ato o hyn allan fel y Cyd-bwyllgor Llywodraethu) wedi cwblhau'r IAA y cyfeirir ato yn argymhellid 1 uchod ac ar sail y cylch gorchwyl sydd ynghlwm.

3. Dirprwyo gweithrediad rhai swyddogaethau penodol i'r Cyd-bwyllgor Llywodraethu fel y nodir yn y cylch gorchwyl ac yn nodi'r swyddogaethau hynny sydd wedi'u cadw i'r Cyngor.
4. Cymeradwyo penodi Cadeirydd y Pwyllgor Pensiynau neu ei D(d)irprwy a enwebir gan y Pwyllgor Pensiynau i'r Cyd-bwyllgor Llywodraethu fel cynrychiolydd Cyngor Gwynedd.
5. Ble cyfyd gofyn penodol er rhoi effaith i delerau'r Cytundeb Rhwng-Awdurdodau dirprwyo i gynrychiolydd enwebedig awdurdod Cyngor Gwynedd i weithredu o fewn cylch gorchwyl y Cyd-bwyllgor Llywodraethu er mwyn galluogi gweithredu unrhyw swyddogaethau sydd wedi'u dirprwyo.
6. Cymeradwyo bod Cyngor Sir Gâr (Cronfa Bensiwn Dyfed) yn gweithredu fel Cyngor Lletya gyda'r cyfrifoldebau sydd wedi'u nodi yn y Cytundeb Rhwng-Awdurdodau.
7. Dirprwyo hawl i'r Pennaeth Cyllid, mewn ymgynghoriad â'r Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, i gytuno unrhyw fân addasiadau pellach i'r Cytundeb Rhwng-Awdurdodau.

11. ADOLYGIAD O'R DREFN GRAFFU

Cyflwynwyd – adroddiad Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio yn cyflwyno argymhellion y Pwyllgor Archwilio ar fodel craffu newydd ar gyfer Mai 2017.

Gosodwyd y cyd-destun gan y Dirprwy Arweinydd cyn i Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio gyflwyno'r argymhelliad yn absenoldeb Cadeirydd y pwyllgor.

Awgrymwyd y dylid adrodd yn ôl i'r Cyngor llawn ymhen blwyddyn ar lwyddiannau / methiannau'r drefn graffu newydd, pa fodel bynnag sy'n cael ei fabwysiadu.

Cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn o blaid Opsiw 1 (model un prif bwyllgor craffu):-

- Aelodaeth y pwyllgor yn cymryd y trosolwg ac yn sicrhau bod y materion craffu yn bethau sydd wir angen eu craffu.
- Y pwyllgor yn cyfarfod i gyd-fynd â chyfarfodydd y Cabinet er mwyn dilyn trywydd penderfyniadau'r Cabinet ac yn trafod gyda'r Aelodau Cabinet.
- Y pwyllgor yn gallu sicrhau bod yr ymchwiliadau wedi gwneud eu gwaith yn drylwyr.
- Y balans o ran meysydd yn cael ei benderfynu gan y pwyllgor craffu felly gall roi pwyslais ar ba faterion mae'n dymuno.
- Yn chwalo silos a'r sylw sydd ei angen yn cael ei roi i bob adran o'r Cyngor.
- Cynghorwyr yn dod i ddeall yn well sut mae'r Cyngor yn gweithio yn ei gyfanrwydd.

Cyflwynwyd y sylwadau a ganlyn o blaid Opsiw 2 (model tri phwyllgor craffu):-

- Yn rhannu'r baich yn hytrach nag yn rhoi'r pwysau i gyd ar un prif bwyllgor craffu fydd hefyd yn atebol am yr holl ymchwiliadau craffu.
- Yn gwahanu'r meysydd Addysg a Gwasanaethau Cymdeithasol sydd gyda'i gilydd yn gyfrifol am 80% o wariant y Cyngor.
- Yn haws sicrhau craffu o werth drwy gael gwell gafael ar bynciau.
- Y model un pwyllgor craffu yn ddim mwy na chabinet cysgodol heb y cyfrifoldeb.
- Yn amhosib' i un pwyllgor o 15 aelod roi trosolwg o bob dim ar draws y Cyngor.

Cynigiwyd ac eiliwyd gwelliant bod y Cyngor yn mabwysiadu model tri phwyllgor craffu. Gan fod canlyniad y bleidlais ar y gwelliant yn gyfartal, defnyddiodd y Cadeirydd ei bleidlais fwrw o blaid y gwelliant. O ganlyniad, roedd y gwelliant wedi cario.

PENDERFYNWYD

1. Symud i'r model tri phwyllgor craffu sy'n cael ei ddangos yn Atodiad 2 i'r adroddiad gyda'i fanteision ac anfanteision fel y model gorau ar gyfer y Cyngor newydd.
2. Mabwysiadu argymhellion (a) i (f) ym mharagraffau 9.1 i 9.5 o'r adroddiad, sef:-
 - (a) Sefydlu trefn o sesiynau trafod rheolaidd.
 - (b) Bod y rhaglen waith am y flwyddyn yn cynnwys cyfran uwch eto o faterion sydd yn cael eu craffu ymlaen llaw.
 - (c) Y dylid cael trefn lle mae Aelodau Cabinet yn gwahodd aelodau craffu atynt i wneud gwaith penodol ar ddatblygu polisiau.
 - (ch) Bod y Tîm Arweinyddiaeth yn edrych yn rheolaidd gyda'r craffwyr ar Gofrestr Risg Gorfforaethol y Cyngor.
 - (d) Bod mwy o bwyslais yn cael ei roi ar gyfiawnhau pam bod mater yn cael ei graffu.
 - (dd) Cyflwyno syniad newydd o drefn "Gwyntyllu".
 - (e) Bod y peilot craffu perfformiad yn dod yn rhan o drefniadau rheolaidd y Cyngor.
 - (f) Bod y Cyngor yn canfod yn fuan beth yw meysydd diddordeb a sgiliau aelodau unigol.
3. Bod y Swyddog Monitro yn cyflwyno adroddiad i'r cyfarfod nesaf o'r Cyngor yn argymhell addasiadau canlyniadol i'r Cyfansoddiad er gweithredu penderfyniad y Cyngor.

12. CALENDR PWYLLGORAU 2017/18

Tynnwyd yr eitem hon yn ei hôl gan fod y calendr wedi'i seilio ar fodel un pwyllgor craffu, sef argymhelliad gwreiddiol y Pwyllgor Archwilio i'r Cyngor, a chytunwyd i gyflwyno calendr diwygiedig i'r Cyngor Blyneddol ar 18 Mai ar sail y model tri phwyllgor craffu.

13. PENODI AELOD LLEYG I'R PWYLLGOR ARCHWILIO

Cyflwynodd y Swyddog Monitro adroddiad a baratowyd ganddo ar y cyd â'r Pennaeth Cyllid yn gofyn i'r Cyngor gymeradwyo'r drefn a argymhellir yn yr adroddiad ar gyfer penodi aelod lleyg i'r Pwyllgor Archwilio.

Cynigiwyd yr argymhelliad gan Is-gadeirydd y Pwyllgor Archwilio.

Cwestiynodd aelod bwrpas y swyddogaeth ond eglurodd y Swyddog Monitro ei bod yn ofynnol cael o leiaf un aelod lleyg ar y pwyllgor yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r drefn a argymhellir yn yr adroddiad ar gyfer penodi aelod lleyg i'r Pwyllgor Archwilio.

14. PAPUR GWYN – LLYWODRAETH LEOL – CADERNID AC ADNEWYDDIAD

Cyflwynodd yr Arweinydd adroddiad yn gwahodd y Cyngor i ystyried ac addasu sylwadau drafft a baratowyd fel sail i ymateb y Cyngor i brif gynigion a chwestiynau Papur Gwyn Llywodraeth Cymru ar ddiwygio llywodraeth leol.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Bod morâl yn isel yn y cynghorau cymuned o ganlyniad i orfod derbyn mwy o gyfrifoldebau gan y Cyngor hwn. Atebodd yr Arweinydd fod y Papur Gwyn yn cyfeirio at yr angen i ymateb i'r newid yn sefyllfa cynghorau tref a chymuned ac i wneud gwaith pellach er mwyn gweld pa strwythur o gynghorau cymuned fydd ei angen i'r dyfodol er mwyn bod yn addas i ymdopi â'r cyd-destun newydd.

Y CYNGOR Dydd Iau, 2 Mawrth 2017

- Bod y Papur Gwyn yn rhoi popeth i bawb, ond o fynd dan yr wyneb, gwelir arwyddion cryf o ganoli gwasanaethau i ranbarth Gogledd Cymru. Mae'r cwestiynau sydd wedi'u gosod yn ymwneud â phethau ymylol sy'n hawdd eu hateb, ond dylid gofyn beth yw pwrpas awdurdod lleol a lle mae'r egwyddor ddemocrataidd a'r atebolwydd o fynd â phethau oddi wrth y cynghorau i ryw gorff rhanbarthol? Hefyd, mae yna ddryswch partneriaethau ar draws y Gogledd sydd bron yn amhosib i'w ddeall. Pwy sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau yn lle a phryd a phwy sydd yn eu craffu? Mae'n beryg na fydd gan Gyngor Gwynedd fawr i'w wneud ymhen 10 mlynedd. Byd popeth wedi mynd i rywle arall a beth fydd effaith hynny ar ein polisi iaith?
- Bod angen gwneud sylwadau cyffredinol cryf yn mynegi pryder ynglŷn â'r daith sy'n cychwyn yma i ganoli gwasanaethau i lefel rhanbarth Gogledd Cymru. Mae hefyd yn mynd yn groes i'r Byrddau Gwasanaethau Lleol sydd wedi'u sefydlu gan ddeddfwriaeth arall a beth fydd rôl rheini wedyn? Mae perygl dyblygu gwaith ac mae'r sefyllfa'n ddryswyd iawn.
- Os gwahardd Aelodau Cynulliad rhag sefyll fel cynghorwyr, rhagdybir na fyddai'n bosib i gynghorwyr sefyll fel Aelodau Cynulliad chwaith. Gwelwyd unigolion yn gwasanaethu fel cynghorwyr tra'n Aelodau Cynulliad yn y gorffennol ac nid penodiad i'r ddwy swydd yn atal unigolyn rhag cyflawni'r gwaith yn llawn.
- Nid yw'r Papur yn cyfarch y rheol 6 mis ac mae angen tynhau ar hynny.
- Mae'r ddogfen yn codi amheuaeth ynglŷn â gweithredu rhanbarthol. Mae sôn am Gwe yma, er enghraifft, a gwerth hynny ar ddiwedd y dydd. Mae sôn yma am rôl cynghorwyr a chwestiynwyd a fyddai symud i fodel rhanbarthol yn ei gwneud yn fwy anodd ymgysylltu gyda'r cyhoedd. Mae sôn y dylai cynghorau eu hunain benderfynu ar eu trefn bwyllgorau eu hunain, ac mae hynny i'w ganmol. Mewn ymateb, nododd yr Arweinydd iddo ddadlau dros ad-drefnu ar sail llinellau cadarn, ond nad oedd yn rhannu'r un brwdfrydedd dros ad-drefnu sy'n ymddangos yn llac ac yn niwlog gyda diffyg atebolwydd. Nododd hefyd ei bod yn rhyfedd fod materion fel trefn bwyllgorau a system bleidleisio yn ddewisol o fewn deddfwriaeth.
- Bod deddfwriaeth niwlog, sydd ddim yn plethu at ei gilydd yn ei gwneud yn fwy anodd gweithredu fel cynghorydd ac i'r cyhoedd ddeall pwy sy'n gyfrifol. Mae pwyllgorau rhanbarthol yn bell i ffwrdd oddi wrth y cyhoedd. Nid yw'r holl beth yn cyd-blethu. Mae'r holl argymhellion gwahanol wedi eu rhoi at ei gilydd yn flêr ac yn llac.
- Y man cychwyn ddylai fod y cwestiwn o rôl llywodraeth leol yn yr unfed ganrif ar hugain ac nid oes neb yn edrych ar hynny.
- Bod yr holl bwerau wedi eu dwyn oddi ar lywodraeth leol gan adael y cynghorau gyda llawer o gyfrifoldebau, ond fawr ddim pwerau. Petai'r pwerau yma'n cael eu trosglwyddo yn ôl, ni fyddai'n rhaid i gynghorau feddwl am rannu gwasanaethau oherwydd byddai digon o bwrpas i'w bodolaeth. Hefyd, mae tueddiad i gredu bod yr ateb i'w gael ar y brig, yn hytrach nag ar y gwaelod.
- Bod cynghorwyr yn gwasanaethu ar gyrff rhanbarthol fel aelodau o'r bwrdd, yn hytrach nag fel aelodau o Gyngor Gwynedd, ac yn gwneud penderfyniadau ar ran y bwrdd. Nid democratiaeth yw hynny.
- Nad yw'r Papur Gwyn yn cyfarch y sefyllfa lle mae unigolion yn twyllo'r etholwyr drwy newid pleidiau ar ôl cael eu hethol ar y Cyngor. Atebodd yr Arweinydd fod y Papur Gwyn, at ei gilydd, yn ymwneud â strwythurau llywodraeth leol, yn hytrach na'r drefn o ethol neu delerau gwasanaethu cynghorwyr, ond y gellid cynnwys sylw o'r fath os mai dyna'r dymuniad.

PENDERFYNWYD derbyn y sylwadau drafft fel sail i ymateb y Cyngor i'r Papur Gwyn – Llywodraeth Leol – Cadernid ac Adnewyddiad.

15. ADRODDIAD ASESIAD ANGHENION POBLOGAETH GOGLEDD CYMRU

Cyflwynodd yr Aelod Cabinet Oedolion, Iechyd a Llesiant adroddiad yn argymhell i'r Cyngor gymeradwyo Adroddiad Asesiad Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru a

gynhyrchwyd yn unol â gofyn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014. Law yn llaw â hyn, er mwyn ymateb i'r gofynion deddfwriaethol yn llawn, ac yn unol ag argymhelliad y Cabinet (14 Chwefror 2017), byddai angen sicrhau bod fersiwn benodol i Wynedd o'r Adroddiad Asesiad Anghenion Poblogaeth yn cael ei chynhyrchu'n fuan.

Cwestiynwyd cywirdeb y rhagolygon poblogaeth oedd yn darogan cynnydd yng Ngwynedd ond gostyngiad ar Ynys Môn oherwydd, petai Wylfa B yn dod, byddai poblogaeth yr ynys yn cynyddu'n sylweddol. Mewn ymateb, eglurodd yr Aelod Cabinet fod yr adroddiad yn asesiad blynyddol o anghenion blynyddol, ac wrth i amser fynd ymlaen a gwybodaeth ddod yn fwy eglur, byddai'r cynnwys yn cael eu haddasu i adlewyrchu'r sefyllfa ar y pryd.

PENDERFYNWYD cymeradwyo Adroddiad Asesiad Anghenion Poblogaeth Gogledd Cymru a gynhyrchwyd yn unol â gofyn y Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

16. ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL RHIANT CORFFORAETHOL GWYNEDD 2016/17

Yn absenoldeb yr Aelod Cabinet Plant, Pobl Ifanc a Hamdden, cyflwynodd yr Aelod Cabinet Addysg adroddiad blynyddol y Panel Rhiant Corfforaethol oedd yn amlygu rôl a chyfrifoldebau'r Cyngor i weithredu fel rhieni corfforaethol i blant mewn gofal, yn rhannu gwybodaeth am weithrediad y panel dros y flwyddyn 2016/17 ac yn amlinellu bwriadau'r panel ar gyfer y dyfodol.

Gofynnwyd i'r panel ystyried sefydlu gweithgor i edrych ar effaith diwygiadau lles ar y niferoedd plant sy'n dod i ofal. Cytunodd yr Aelod Cabinet fod y ffigurau wedi codi rhywfaint ond pwysleisiodd y byddai'r cynnydd wedi bod yn llawer uwch heb ymdrechion y Tim Trothwy Gofal i atal plant rhag dod i mewn i ofal.

17. ADOLYGIAD COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

Cyflwynodd y Dirprwy Arweinydd adroddiad yn ceisio caniatâd gan y Cyngor i swyddogion weithredu ar lunio cynigion drafft ar gyfer y Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru yn y cyfnod cyn yr etholiad er mwyn cwrdd ag amserlen heriol.

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion a ganlyn:-

- Holwyd a fyddai yna ymgynghori gyda'r cyngorau cymuned a thref cyn yr etholiad. Atebodd y Prif Weithredwr mai diwedd Mai oedd y dyddiad cau am sylwadau i bawb, ac eithrio'r Cyngor hwn. Petai'r cyngorau cymuned yn dymuno cyflwyno sylwadau i'r Comisiwn, 'roedd yn bwysig eu bod yn gwneud hynny a byddai'n fuddiol pe byddent yn anfon copi o'u sylwadau at y Cyngor hwn hefyd. Pe dymunai'r cyngorau cymuned weld cynigion drafft y Cyngor hwn yn gyntaf, byddai'n rhaid iddynt aros tan ddechrau Mai. Gan hynny, byddai'n eu cynghori i gyfarfod ym mis Mai, ond awgrymodd fod yr aelod yn dod i'w weld os oedd am gael eglurhad pellach.
- Holwyd a fyddai'r adolygiad yn cynnwys trethdalwyr hefyd gan fod yna fwy o drethdalwyr nag o etholwyr mewn nifer o ardaloedd. Atebodd y Prif Weithredwr ei fod yn sicr bron na fyddai trethdalwyr fel y cyfryw yn cyfri'.
- Mewn ymateb i ymholiad ynglŷn â chost yr adolygiad hwn a hefyd y Papur Gwyn ar ddiwygio llywodraeth leol, nododd y Prif Weithredwr y gallai wneud ymholiadau, ond mai'r llywodraeth, yn hytrach na'r Cyngor, fyddai'n ysgwyddo'r gost.
- Awgrymwyd nad oedd y Comisiwn yn deall daearyddiaeth y sir hon. Atebodd y Prif Weithredwr mai dyna pam ei bod yn bwysig bod y Cyngor hwn yn rhoi ei sylwadau ymlaen.

PENDERFYNWYD bod y Cyngor yn gweithredu'n rhagweithiol er mwyn cynnig cynigion i'r Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru o fewn amserlen arfaethedig i'w gytuno gyda hwy, gan ddilyn y camau a nodir isod er mwyn gweithredu fel a ganlyn:-

- **Cyfnod cyn etholiad:** swyddogion i greu cynigion drafft ac ymgynghori (lle bo'r angen a lle mae modd oherwydd yr amserlen) gydag aelodau a chynghorau cymuned perthnasol.
- **Rhannu'r cynigion drafft** gyda holl aelodau'r Cyngor newydd yn dilyn yr etholiad.
- **Y Pwyllgor Archwilio** (fel y corff sy'n gyfrifol am lywodraethu) i edrych ar y cynigion a'r sylwadau gan aelodau ac i benderfynu ar yr argymhellion drafft i'w cyflwyno i'r Cyngor.
- **Y Cyngor Llawn ym Mehefin 2017** i benderfynu ar y cynigion i'w cyflwyno i'r Comisiwn.

18. RHYBUDDION O GYNNIG

Cyflwynwyd y rhybudd o gynnig a ganlyn gan y Cynghorydd Lesley Day o dan Adran 4.20 y Cyfansoddiad, ac fe'i heiliwyd:-

“Mae sawl rhan o Wynedd yn dioddef yn sgil problemau a achosir gan bobl sy'n mynnu gwaredu eu sbwriel ar y diwrnod anghywir neu yn y ffordd anghywir. Mae gwastraff a ellir ei ailgylchu yn cael ei anfon i dirllenwi a biniau gorllawn yn cael eu gadael allan ar y pafin. Mae llygod mawr a gwyllod yn gwasgaru'r gwastraff ymhellach. Mae ein swyddogion diwyd a'r casglwyr sbwriel yn gweithio'n hynod o galed i ddelio â'r llanast ond ni allant ymdopi â maint y broblem. Mae canlyniad hyn yn beryglus i iechyd a'r amgylchedd. Yn y pendraw, bydd costau aruthrol i'r Cyngor os ydym yn methu cyrraedd ein targedau ailgylchu. Ond eto mae'r drwgweithredwyr yn osgoi unrhyw gosb. Nid oes neb yn cael ei ddirwyo na'i gosbi.

Galwaf ar y Cyngor i ofyn i'r Aelod Cabinet dros yr Amgylchedd ystyried cyflwyno cosb effeithiol fel mater o flaenoriaeth ac y dylai'r mater gael ei adolygu gan Bwyllgor Craffu erbyn mis Rhagfyr 2017.”

Mewn ymateb i'r cynnig, nododd yr Aelod Cabinet Amgylchedd:-

- Bod rhaid bod yn ofalus iawn cyn cyflwyno dirwy neu gosb gan fod yna bobl sy'n oedrannus ac yn anghofus, neu ddim yn deall y system.
- Bod gan y Cyngor hawl i ddirwyo pobl am roi'r deunydd anghywir yn y biniau anghywir neu am roi'r biniau allan ar y dyddiau anghywir, ond bod rhaid ystyried goblygiadau hynny i'r Cyngor.
- Y byddai'n awgrymu bod y Pwyllgor Craffu Cymunedau ar ei newydd wedd yn sefydlu ymchwiliad i'r mater fel un o'i swyddogaethau cyntaf.

Yn ystod y drafodaeth, nodwyd:-

- Rhaid mynd i'r afael â'r broblem amgylcheddol hon sy'n creu risg i iechyd yn ogystal â risg ariannol i'r Cyngor.
- Bod pawb yn cael gwneud fel y mynnent ac nad oes cymhelliant i bobl wella.
- Bod y trefniadau casglu ysbwriel yn gweithio'n dda mewn rhai ardaloedd ond bod angen adolygiad o'r system mewn ardaloedd sydd â dwysedd uchel o gartrefi gan nad oes gan bobl ddigon o le i storio biniau a bocsys glas.
- Bod biniau cymunedol yn broblemus hefyd.
- Bod cwmnïau'n pecynnu bwydydd yn ormodol.

PENDERFYNWYD mabwysiadu'r cynnig.

Dechreuodd y cyfarfod am 1.00 y.h. a daeth i ben am 5.10 y.h.

CADEIRYDD